

V dolini prižigajo luči. Okoli ognjišča se suče veseli oskrbnik Hubert in pripoveduje o zadnji turi na Reichenstein. Družba plezalcev je zbrana v kotu okoli petrolejke, igrajo tarok, vmes pa razpravljajo o novih smereh.

Zunaj brije veter, v steni se utrga skala, čez čas šele se s treskom razpoči v Dachlschlucht. Midva pa se spuščava s svetilko med zobmi po strminah Peterschartenkopfa. Še porasel skok in že stoji v grušču pod steno.

☆

Hropeče se vzpenja lokomotiva v breg. Na svidenje, Gesäuse! Zelena dolina se koplje v soncu, nad njo pa šine skoraj do neba sivo zidovje, kot bi ljubosumno hotelo odrezati ta košček zemlje od sveta, od sonca. Daleč skozi okno se sklanja prijatelj. Pogled mu tava po robih in plateh, kjer sva še včeraj iskala doživetij in boja. Nisva opravila vsega, si verjetno misli tudi on. Prideva zopet in upam, da bo naše srečanje prijaznejše. Sonce se ravno dotakne Dachlove glave, ko zagrmí, in že brzimo v tunel. Tak je zadnji spomin na Gesäuse, na gorovje navpičnih skladov modrikastega apnenca.

Urvež v Celovcu. Naprej! Med brezami se pokaže modra gladina Vrbskega jezera, mi pa hitimo proti jugu — v domovino.

Nežna modrikasta črta na obzorju se bliža, izluščijo se obrisi gora, gora poraslih s planikami in jesenskim cvetjem. Sneg je že pobelil vrhove, ovce se vračajo v dolino. Vedno pogosteje se ozirava navzgor. V hipu naju zgrabi ona divja neutešena slast po mrtvih skalah, po vetru, ki biča v obraz, po soncu, po doživetju, ki terja celega človeka.

Matjaž Kmecl:

KAKO SVA ŠLA Z METKO V HRIBE

Ne vem, kadar sem šel mimo gospodične Metke, se mi je vselej zazdelo, da imam nos pravzaprav nekoliko daljši, kot ga v resnici imam, in da sem bolj rdečeličen, kot bi si kdo lahko mislil. Toda to je bil verjetno samo občutek, povedal pa bi vam rad, kako sva zadnjič šla z Metko v hribe.

Metka stanuje pri teti, a to je stara, čuječna teta, ki zelo pazi na ugled svoje hiše. Tam se hodi ob devetih spat in se zgodaj vstaja, jé se z žlico (samo juho), vilicami in nožem, tudi kihati se ne sme preglasno in, kar je najhuje, — obiski so omejeni. Jaz nimam dostopa in zato sva se vse zmenila kar spotoma.

A stvar je bila takšna: Teti je umrl stric in ona je morala na pogreb. Zdaj bo Metka dva dni sama doma; to se pravi, da bova šla na izlet — v hribe seveda, vedno sva sanjala o tem. Vendar je tu vmes še Monitor, staro, zavaljeno ščene, pol tetinega življenja, vse

tetino življenje, tuzemsko in onozemsko. Z drobno podganjo glavo, s strahotnim trupom, prepasanim s tremi pasovi, da se ne bi razlezel na vse strani. — Stara, nadušljiva, požrešna mrcina Monitor! Teta se je bala zanj in ga ni hotela vzeti s sabo na pogreb. Metka naj bi ga pazila, česala in mu postiljala. Dva dni! Dva dni!

Ugibala sva, kaj naj bi storila. Spočetka sva mu mislila kupiti dva, tri kilograme klobas — onih, lovskih, in ga samega pustiti doma, zaklenjenega v sobi. Toda Monitor je poleg vse svoje ogabnosti še skrajno prostaško ščene, pa bi s svojimi iztrebki posvinjal celo sobo, da bi po hiši smrdelo še nekaj let potem. Meni bi to bilo seveda vseeno, vendar ni Metka hotela slišati ničesar takega.

A končno nama ni ostalo drugega, kot da sva ga vzela seboj, v hribe.

Bledo jutranje sonce je oznanjalo vesel in lep dan. Vse je bilo tako praznično in radostno, da sem se mislil Metki že kar na vlaku izpovedati, vendar je ves čas sedel v kotu še nekakšen zavirač ali nekaj podobnega, tako da tega nisem storil.

Na zadnji postaji smo se srečno iztovorili, tudi Monitor je bil dobro razpoložen — in jo ubrali kar po glavni cesti — malo levo, malo desno, navzgor in navzdol.

Končno smo prišli do velike table, kjer je pisalo: Na to in to planino 6 ur hoje.

Molče sva korakala naprej, vohala čudoviti gozdni vonj, ves nasičen jagod, smole, vresja in brinja. Čez vse pa se je razpenjal tih, brenčec mir — neslišna pesem brezkončnosti. Na mirno tekoče nebo so bile prilepljene onkraj doline gore, ki so se ves čas vzpenjale kvišku, a se obenem ves čas s krčevito, težko ljubeznijo priklepale na zemljo. Vsa prevzeta ob tem prvem veličastju sva brez misli korakala po stezi navzgor. Na vsem lepem pa me je spreletelo: Zdaj, zdaj je pravi čas! Požrl sem slino in jo prijel za roko, za njeno mehko, toplo ročico.

»Monitor! Kje je Monitor?« me je preplašena pogledala. »Monitor! Izgubila sva ga!«

Spustil sem jo in pogledal okoli sebe.

»Saj res, kje je Monitor?«

Zdaj je ona prijela mene in s solzami v očeh začela prositi:

»Pojdi ponj! Ponj... Teta... Kaj bo rekla! Takoj, daj, poišči ga, za božjo voljo! Monitor, Monitooooor!« je začela klicati. Potem sem začel klicati še jaz in klicala sva tako dolgo, da nisva postala lačna.

»Monitor, Monitooooor!« A njega od nikoder.

»Gotovo je padel v kak prepad,« je začela jokati Metka. »Ubogi Monitor, tako dober, poslušen psiček je bil. Ubogi Monitor! Pa teta... Uhuhuhuhu!«

Na, zdaj sva imela, kar sva iskala: Ona je jokala na ves glas, jaz sem bil lačen in Monitor se je celo izgubil.

»Metka, daj, še enkrat kličiva!« Obrisala si je solze, požrla slino in pomagala:

»M-m-monitooooor!«

A gore so samo odmevale: Monitooooor, Monitooooor...

Čez pet minut je Metka spet začela jokati.

»Tako dober psiček je bil, tako plemenit, tako rada sem ga imela... tako srčkan, tako priden... Nikoli se ni ponemaryl v sobi... vedno... tako...«

»Saj ga grem iskat, Metka. Potolaži se! Najdem ga, pa če je živ ali mrtev!« sem ji odločno dejal. »Ti pa me počakaj tukaj in prigrizni, če si lačna!« Prav težko mi je bilo gledati v njenih velikih, sanjavih očeh solze.

Sel sem navzdol po poti in premišljeval, kje sem ga nazadnje videl, a to je bilo prav tam, pred tisto tablo, ko je opravljal malo potrebo. Gledal sem med potjo za vse večje kamne in v vse luknje, kar jih je bilo, pa ga ni bilo nikjer. Skoraj sem že obupal, ko sem prišel tudi do napisa in zadaj, za njim, je v mehki, sončni travi ležal, mižal in se od zadovoljstva smehljaj. To ogabno, smrdljivo ščene! Ta izprijeni, malomeščanski cucek! Zdaj ti bom pokazal! Spravil sem ga pokonci in mu jih nadeval. Med tem opraviлом sva se zapletla v nekakšno bodljikavo grmovje in končno sva oba prilezla ven marogasta, opraskana in strgana. Poleg tega pa je Monitorju popustil še eden od jermenov pa ga je trebuh zdaj močno oviral pri hoji; zato sem si ga zadegal na ramo in se vrnil k Metki.

Medtem, kajti to je trajalo lep čas, so se čez gore sem pripodili oblaki in kazno je bilo, da se bo vreme poslabšalo.

»Monitor, dragi Monitor!« je že oddaleč vpila Metka, ki je sedela na tleh, obdana s kupom konzervnih škatel in se ravnokar sladkala z jetrno pasteto. »Moj ljubi, dobri Monitor, samo da si živ!«

Jaz pa sem ji samo rekel: »Le glej, da ne boš kdaj tako debela kot Monitor!« in sem si z robcem otrl čelo. Ko smo se vsi najedli in je Monitor za nameček še požrl moje klobase, ki sem jih skrtil v obrobni žep nahrbtnika — »za vsak primer« —, smo krenili dalje.

To, zdaj, je šele bilo nekaj veličastnega! Ob pobočju so drseli divji, gladki valovi vetra in zvonili na borovce, macesne in zadnje smreke, kot bi vse to bila velika, mogočna godba in bi nekje pod zemljo prepevali starodavne pesmi. Zdaj močno, uporno, zanosno, potem zopet grgrajoče pošastno, umirajoče in končno tiho, sanjavo, kot bi se vse izgubljaló v meglene daljave. Nad vsem pa so se podili oblaki, cunjasti, zverženi, strastno drhteči; sivi in beli, čisti in umazani, temni in svetli, kot zgodovina. Kot zgodovina, sem pomislil. Kot Metka. Zdaj ji bom povedal. Že jo držim za roko... kako je topla, drhteča! »Me...«

»Monitor, kje je Monitor?«

To prekleto, staro ščene!

»Monitor, ljubi psiček!«

»Monitor... pre...« mislil sem reči nekaj grdega in strašnega, toda medtem sem pogledal Metko in bolj pomirljivo nadaljeval: »Pre... ljubi menda res ni. Samo za zgago je. Poldne je že. Kje bi že lahko bila, če ne bi bilo tega cucka!«

Ona pa kar naprej: »Monitor, ljubi, dobri psiček! Tako sem ga imela rada! Teta, — kaj bo rekla!«

Kazalo je, da se bo vsak čas ulilo. Oblaki so bili čedalje nižji, gostejši in črni. Zdaj so se valili kot veliko morje prav malo nad najinima glavama in se zadevali ob macesnove vršičke. Nekaj je bilo potrebno hitro ukreniti. Prve kaplje so padale. Malo više sva na nekakšnem zemljevidu videla pastirsko kočo.

»Potem, potem ga poiščeva. Zdaj hitro stopiva! Dež bo, naliv. Saj že gre!«

»Monitooooor...« je tiho jokala.

»Zdaj ne bo nič. Že tako bova mokra.«

»Brez Monitorja ne smem pred teto... Monitooooor...«

»Pojdiva, pojdiva, hitro!« Prijel sem jo za lakti in jo povlekel za sabo. Šla je brez volje.

»Monitor, Monitor!« je stokala ves čas.

Dolge poševne deževne kaplje so poredkoma zaplavale skozi zrak. Poredkoma pa samo nekaj minut, potem so bile čedalje gostejše. Vsa premočena sva prišla na velik travnik in tam v kotu je stala kočica. Sklenil sem pa: Če še enkrat srečno najdeva najino žival, ji bom najprej pomagal sleči še ostala dva jermena, potem pa jo bom vtaknil v nahrbtnik in jo nosil. Zelo kruto sicer, ampak potrebno!

Pridrvida do kočice, vrata priprta, nikogar notri! Le tema nama je zevala nasproti. A ko sva se privadila, sva se najprej hotela nekako posušiti. Dalo se je otipati pri ognjišču nekaj suhljadi in potrebne so bile samo še žveplenke. Tudi te sva našla in kmalu je zajela notranjščino drhteča, spreminjasta svetloba. Tedaj pa je Metka zakričala, se me oklenila in pokazala v kot sobe: »Tam, tam, glej...!«

Pogledal sem in tam se je res premikalo nekaj bolj podolžnemu sodčku podobnega, nekaj povsem neopredeljivega. Takoj nato pa me je Metka spustila in stekla tja.

»Monitor! Ljubi Monitor! Srček, ali te zebe? Boš papcal? Monitor! Samo, da smo spet skupaj! Samo, da smo spet skupaj!«

— Saj čisto brez soli pa le ni ta pes, sem zadovoljen pomislil. Zadovoljen, ker sem se znebil velike skrbi. Zdaj smo bili spet vsi lepo skupaj; sedeli smo pri ognju, odpirali konzervne škatle, odvijali in zavijali razne zavitke, žvečili in požirali, kolikor hitro se je dalo in se od zadovoljstva drug drugemu smehljali. Okoli nas pa je štroptal dež in zavijal veter. Brrr! Kot velike mrtvaške orgle je pel med borovci in brenkal na macesne. O, sem pomislil, kako je to veličastno! Sam si, nikjer, daleč naokoli ni žive duše, ti pa si sam sredi te zmešnjave! In bilo bi še naprej tako veličastno, če se ne bi bil začel Monitor na vsem lepem tresti. Metka je mislila, da ga zebe, a jaz sem bil prepričan, da je dobil želodčne krče, ker je preveč pojedel. Vendar v takšnih primerih zmeraj obvelja žensko mnenje in že sem moral vzeti svoj suknjič, ki se niti še posušil ni dobro, zaviti vanj Monitorja in ga vzeti v naročje. Tako sem ga držal pri ognju in se

spet zamislil. — Čisto sam si, le veter in dež in nizki črni oblaki. Sam sediš na kamnu, podpiraš si glavo in razmišljaš o tem, kako je življenje minljivo. Groza te je, lije pa bolj in bolj in veter je čedalje močnejši. Vseokoli tebe je temno, le nekje visoko nad oblaki se kopljejo gore v čisti sončni luči. Kako veličastno! Poln visokih občutkov sem se obrnil k Metki. Kratko ostrizenih črnih laskov, vitka, z velikimi sanjavimi očmi je sedela poleg mene. Zdaj ali nikoli, sem si rekel. To je najveličastnejši trenutek v mojem življenju! O tem trenutku sem razmišljal dolga leta, sanjal o njem in se ga veselil:

»Metka...« Zardela je in sklonila glavo. A v tistem trenutku sem začutil, kako je Monitor prenehal drhteti, po roki pa mi je spolzelo nekaj toplega, tekočega. Zdaj sem začel drhteti jaz.

»Kaj si mi hotel povedati?« bi mi bila rada pomagala.

Gledal sem jo brez besed. Čez čas pa:

»Monitor se je ponemaryl, Metka. Monitor me je...« Nekaj časa sva strmela drug v drugega, potem pa sva začela skupno vpiti na Monitorja, potem ko sem ga že prej v veličastnem loku zadegal od sebe v zadnji kot kočice. Ta stari, zmešani pes! Človek gre v planine, z velikimi načrti, cel nahrbtnik konzervnih škatel si nakupi v te namene, ves teden se na to pripravlja, sestavlja v sebi zaljubljen govore, a to zanikrno pomehkuženo ščene mu pokvari vse. Vse, vse! Vse, do zadnje trohe. Tako sva bila obupana, da sva drug drugemu padla v objem in se od jeze jokala. Se pravi, ona je jokala, jaz sem pa smrkal. To staro, zmešano, zanikrno ščene! Zunaj pa je lil dež in zavijal veter.

Čez čas me je začela gladiti po rokavu in me vprašala:

»Ali te je tu?«

»Tu, Metka!« Nato me je poljubila in jaz tudi njo. In potem spet ona in nato spet jaz. Nobeden od naju ni hotel ostati kaj dolžan, a ker sva si ves čas sosojala, sva si tudi ves čas vračala.

— Čez pol ure (če kogar koli mika, kaj sva počenjala še tiste pol ure, dokler ni naliv ponehal, naj si ogleda kateri koli ljubezenski roman in si bo na jasnem) sva sklenila, da se bova vrnila. Bilo je že okoli dveh popoldne, pojedli smo že skoraj vse — ostalo je le še nekaj pokvarjenega sira, — do prve planinske kočice je bilo še približno štiri ure hoje, — zato sva sklenila, da se vrnemo. Zbasala sva srečno Monitorja v nahrbtnik, tako da mu je glava gledala ven, odvrгла prazne konzervne škatle in se odpravila v dolino.

Še vedno so se cunjali po nebu oblaki, se dvigali in padali in se veselo lovili. Tu in tam se je med njimi odprlo okno, da se je pokazalo modro nebo v vsej svoji radostni lepoti. Zrak je bil moker, čist in oster in od borovcev so padale podolgovate, zaobljene kapljice. Tiho sva korakala po tej lepoti navzdol. Oh, sem si mislil, zdaj je vse dobro. Tudi Monitor nama ne more nič. Lepo gleda iz nahrbtnika in uživa razgled.

Tako smo se vrnil v dolino, ujeli zadnji vlak in se zadovoljni vrnili domov. Teta je stala pred hišo in že od daleč vpila:

»Vam že pokažem! Ali se zdaj hodi domov, svojat? In kar v dvoje! Naša hiša je poštena . . . Kaj pa vi tukaj delate, zelenec? Alo, domov!« Sklonil sem glavo in hotel molče odkorakati, ko me je spet vrgel nazaj krik:

»Kaj pa imate v nahrbtniku?« In potem nekakšno zdihovanje in stokanje in potem nekakšen padec. Hitro sem se obrnil, skočil k vodovodu in položil namočen robček teti na čelo. Odprla je oči in vprašala: »Ali je živ?« Snel sem hitro nahrbtnik, ga odprl in izvlekel ven Monitorja. Pri tem je strahotno zasmrdelo.

»Gospa, živ je! Kaj ne bi bil! Še . . . Preveč konserv je pojedel.«

»Samo, da je to! Samo to! Ljubi, dragi Monitor!«

Spominjam se, da sem ji še hotel natvesti, kako je Monitorja na vsem lepem zmanjkalo, midva pa sva ga šla iskat in ga končno našla visoko v hribih. A ona je zamahnila z roko in dejala:

»Pustite to! Pojdite zdaj, ne rabim vas več!«

Pogledal sem Metko in sem šel.

Tako, vidite, sva midva z Metko šla zadnjič v hribe. Lahko bi se bilo končalo slabše, kot se v resnici je. A ko sem pral nahrbtnik, sem kljub temu sklenil, da ne vzamem nikoli več nobenega psa v planine. — Z Metko je to seveda drugače . . .

Ivan Tominec:

BOTANIK ANTON KERNER NA SNEŽNIKU

lovek je človeku bližji v gorah kot v mestnem vrvežu. Ko se s prijateljem zastrmiš z visokega vrha v stokilometerske dalje, ko uživaš z njim krepilen počitek ob gorskem studencu, prestajaš z njim v strmi steni nevihto s pogubnimi strelami in druge nevarnosti, se zblizuješ z njim. Še čez dolgo časa se rad spominjaš sopotnikov v gorah. Tudi če si samotar, se razveseliš človeka, ki ga srečaš na gorski stezi; pokramljaš z njim kot s starim znancem, nato si voščita srečno pot in odideta vsak v svojo smer. Mnogo sem hodil po gorah sam — tudi samota je včasih potrebna, dasi je drugim ne priporočam na gorskih strminah, ker je vedno vsaj nekoliko tvegana. Nikdar pa nisem bil nejevoljen, kadar me je enak samotar dohitel. Pozdravila sva se kot stara znanca, nato sva skupaj nadaljevala pot.

Ta vez, ki druží vse nas, ki se srečujemo po gorah, pa sega tudi v preteklost k tistim, ki so dolgo pred nami hodili po istem gorskem svetu, po katerem hodimo mi danes. In če so med temi osebnosti, ki pomenijo kaj več za razvoj planinstva, za naše znanje o gorah, se jih tem rajši spominjamo, ker so nam utirali pota v gore in odkrivali njih lepoto; spominjamo se jih s hvaležnostjo, ker so naši učitelji